

pragmatisch niet verstandig geweest. Op 4 april 1968 werd hij vermoord. Vanuit het geweldsdenken is 'pragmatisch' elke kans aangrijpen om zelf zoveel mogelijk te winnen en de ander zoveel mogelijk schade of verlies toe te brengen.

'90%'

Als we van Gandhi (1869-1948) en Vinoba Bhave (1895-1982) iets kunnen leren, in het kader van een geweldloze aanpak van problemen en conflicten, is dat het slagen ervan voor 90% voortkomt uit 'constructieve actie' en ongeveer 10% door 'confronterende geweldloze actie'. Massale protestacties tegen kernenergie kunnen nuttig zijn, maar het opwekken van o.a. zonne-, water- en windenergie, alsmede een beperkter, schoner en doelmatiger energiegebruik, zal tot de echte oplossing leiden.

Ook dit werd door Sharp benadrukt, ook al was zijn onderzoeksdoel in belangrijke mate gericht op die '10%'. Ook vond hij, zoals velen, 'opvoeding' (tot menswaardig gedrag) en 'educatie' (o.a. met betrekking tot geweldloos handelen) van fundamenteel belang.

'von Clausewitz'

Tijdens mijn bezoek aan Gene Sharp (1980) zei ik tegen hem dat hij de 'von Clausewitz' (1780-1831) van de geweldloze strijd was. Geïnspireerd door het militaire succes van Napoleon (1769-1821) werd de Pruisische generaal von Clausewitz een befaamd theoreticus van oorlogvoering. En zo was hij (Sharp), geïnspireerd door Gandhi, de theoreticus van de geweldloze strijd. Met een glimlachje zei hij: "That's very kind of you." Of ik de eerste was die dat tegen hem zei weet ik niet, maar tegenwoordig wordt hij, en terecht, vaker de 'Clausewitz van de geweldloze strijd' genoemd. [Spijtig genoeg hebben sommigen wellicht de klok horen luiden en noemen hem de 'Machiavelli' (1469-1527) van de geweldloze strijd, terwijl die nu juist stelde: "alles is toegestaan voor het verwerven of behouden van macht, onafhankelijk van recht en moraal". Precies het tegenovergestelde dus van Gandhi en Sharp.]

'Nepnieuws'

De verspreiding van onjuiste berichten (vaak bewust en met opzet) is ook Gene Sharp ten deel gevallen. Vooral Iran ging daar ver in en zond in febr.2008 een computer-animatie uit waarin Sharp, die een CIA-agent zou zijn, in het Witte Huis een gesprek had met Senator McCain en een regeringsvertegenwoordiger, over het ten val brengen van het Iraanse regime. Dit was aanleiding voor andere regimes (zoals van Myanmar, Zimbabwe, Belarus, Venezuela) om hem ook hiervan te beschuldigen. En ook de Franse Marxist Thierry Meyssan deed zijn best om de CIA-aantijging (en diverse andere 'verdachtmakingen') breed te verspreiden. Deze kwamen zelfs in Wikipedia en SourceWatch. In werkelijkheid had Sharp (toen 80) niets met de CIA van doen, had McCain nooit ontmoet en was ook nog nooit in het Witte Huis geweest. Politicoloog Stephen Zunes schreef een uitgebreid artikel over deze 'bizarre aanvallen'. Gene Sharp bleef er nuchter onder en zei dat men blijkbaar de doeltreffendheid van geweldloze methoden tegen onrecht en onderdrukking vreesde. (*Zie: www.stephenzunes.org : zoekwoord: Gene Sharp, artikel: Sharp Attack Unwarranted ('Aanval op Sharp ongegrond.') Wim Robben.

Werden er vorig jaar tijdens de Vredesweek in de VS 1600 geweldloze acties gevoerd, dit jaar is het streven 2000 met op 21 en 22 sept. een 'M.L.King-herdenkingsmars' naar het Witte Huis.

(Zie voor meer informatie: www.paceebene.org 'Pace e Bene' ('Vrede en Alle Goeds'))

Beweging voor

zomer 2018 – jrg.53

GEWELDLOZE KRACHT

Informatie-bulletin voor ieder die
belang stelt in het streven van de

Stichting voor Actieve Geweldloosheid, Postbus 288, 5280 AG Boxtel.

ISSN: 1572-2961

Ik wist nooit of ik levend terug zou komen!

Het leven van vredesapostel Harcourt Klinefelter.

"Tijdens de 'Mars tegen Angst' (6-25 juni 1966) stonden we voortdurend bloot aan levensgevaar. Toen we Philadelphia MS (stadje in Mississippi) naderden zag ik overal boze mensen, waarvan velen wapens hadden (van vuurwapens tot knuppels). Er werden doodsbedreigingen naar ons geschreeuwd en we hoorden harde geluiden. Neerkomende voetzoekers dreven de deelnemers uiteen. Op het wegdek zag ik een zwarte man liggen die zo te zien een epileptische aanval had gehad. Ik ging naar hem toe en een blanke verpleegster voegde zich bij me. Terwijl de mars verder trok werden wij omsingeld. Steeds harder klonk het woedende geschreeuw. *Laat die neger creperen, zie je niet dat het een slaaf is? Pak ze! Maak ze dood!* Het was hopeloos. Alleen een wonder kon ons nog redden. Toen zag ik een pick-up truck met twee zwarte politiemannen naar ons toekomen. Zij waren speciaal ingehuurd om het stadje aan een beter imago te helpen. De menigte week uiteen. We legden de getroffen man in de truck en sprongen er toen zelf in. Terwijl we wegreden gooide iemand een voetzoeker naar binnen die net voor het gezicht van de bewusteloze man viel. 'Het gaat om zijn ogen of mijn hand,' was mijn eerste gedachte, maar mijn voet was sneller en de voetzoeker ontplofte onder mijn schoen. Inmiddels bereikten we de deelnemers aan de mars en hoorden we het vrolijke geluid van de *Freedom Songs*." (Pag.46-47, hier kort samengevat.)

Medewerker van M.L.King

Vredesactivist dominee Harcourt ('Harky') Klinefelter (1938) groeide op in Glen Ridge, een klein plaatsje nabij New York (VS). Aan de *Yale Universiteit* begon hij sept.1963 met zijn studie theologie. Een medestudent wees hem op een stageplek (sept.-dec.1964) bij de Baptistenkerk in Atlanta (Georgië). Dr. Martin Luther King Jr. was daar hulp-predikant, maar hield zich vooral bezig met de strijd voor burgerrechten. Dit sprak Harky zeer aan en toen hij Bill Stein ontmoette (die voor King's organisatie *SCLC** de contacten met de pers onderhield en hulp welkom was) ging hij zich hiervoor inzetten. Begin 1965 weer terug op de universiteit volgde hij de ontwikkelingen nauwgezet. Maar toen aan het begin van een 'Vredesmars van Selma naar Montgomery' (maart 1965) de blanke predikant James Reeb (38) vermoord werd greep dit Harky zo aan dat hij onmiddellijk naar Selma reed (1500 km). Zijn draagbare bandrecorder had hij bij zich om opnames te maken en verslag te kunnen doen van de gebeurtenissen in het blad van *Yale*. In Montgomery, het einddoel van de mars, nam hij de toespraak van Dr.King op.

Zomer van 1965 weer naar Atlanta om Bill Stein te helpen en werd hij benoemd tot *Adjunct-Directeur PR* en *SCLC-stafmedewerker* van M.L.King. Tot najaar 1967 zou hij dat blijven om daarna, op aanraden van King, eerst zijn studie aan Yale af te ronden. Op 4 april 1968 werd King vermoord. Harky en zijn echtgenote Annelies waren bij de uitvaart.

M.L.King en Harky Klinefelter, met bandrecorder, tijdens de 'Mars tegen Angst', juni 1966, gefotografeerd door Bob Fitch die voor de Burgerrechtenbeweging actief was.

Uw donatie voor ons werk is zeer welkom

Naar Nederland

In het kader van een jaarlijks uitwisselingsprogramma ging Annelies Koopmans uit Drachten zomer 1965 naar Atlanta, waar de Baptisten (Doopsgezinden) aldaar een centrum hadden. De tuin grensde aan de tuin achter het huis waar de SCLC-medewerkers woonden. Tussen hen was veel contact en toen Harky (28) en Annelies (20) elkaar na een week ontmoetten sloeg de vonk direct over. Zomer 1966 moest Annelies weer terug, maar de relatie was inmiddels zo hecht dat besloten werd om 29 december in Drachten te trouwen. Een verrassing was het felicitatie-telegram dat ze die dag van Coretta en Martin Luther King ontvingen. (Afdrukt in het boek.) Begin februari vlogen ze terug naar Amerika waar Harky in mei 1968 afstudeerde, hun eerste kind geboren werd en ze tot voorjaar 1972 bij diverse activiteiten betrokken waren. In afwachting van het plan om in Engeland te promoveren op een studie over 'Dr.King en de geweldloosheid' waren ze tijdelijk bij de ouders van Annelies in Drachten gaan wonen. Een studiebeurs daarvoor werd echter niet verleend.

Trainingswerk

Een uitnodiging om gastdocent te zijn tijdens een zomercursus in 1974 van de Volkshogeschool Overcinge te Havelte verliep zo positief dat Harky

daar een baan kon krijgen. Tot 1986 heeft hij ongeveer 200 cursussen gegeven, onder andere op het gebied van volwassenen-educatie. Ook buiten de Volkshogeschool gaf hij trainingen, o.a. vanaf 1976 voor het Trainers-collectief van de Stichting voor Geweldloze Weerbaarheid, en was hij tussen 1991 en 1995 bestuurslid van de Stichting voor Actieve Geweldloosheid.

Door bezuinigen werd zijn arbeidscontract in 1986 niet verlengd. Tot 1991 kon hij echter als predikant bij de Doopsgezinde Gemeente in Zeist werkzaam zijn. Daarna ging hij als zelfstandig trainer (o.a. via de 'Stichting Pluspunt') werken. Tijdens de Joegoslavische Oorlogen (1991 – 2001) gaf hij daar voor het *Balkan Peace Team* tussen 1993 en 1996 trainingen in oorlogsgebied. Zijn leven stond diverse malen op het spel. Sinds 2000 is hij actief voor *Christian Peacemakers Teams*, evenals Annelies.

Openhartig boek

Het boek, waar ruim 5 jaar aan gewerkt is, verscheen in april n.a.v.Harky's 80ste verjaardag, en ter herinnering aan zijn grote voorbeeld Dr. Martin Luther King die 50 jaar geleden overleed. Het is een belangwekkende getuigenis van zijn inzet, maar evenzeer van zijn echtgenote Annelies. Ook zij is altijd betrokken geweest bij vredesactiviteiten, waaronder vanaf 1976 in WAAKS

(Werkgroep Anti Atoom Koppen Steenwijk) en rond 1980 de Vredeskampen in Beilen, maar nog zoveel meer zoals de afgelopen jaren hun beider inzet voor de vluchtelingen op het Griekse eiland Lesbos.

Met veel inspirerende gebeurtenissen, verhalen en ook humor; en hetgeen hun 3 kinderen en vele anderen over hun inzet vertellen, het gezinsleven, hun aandacht voor mensen die het moeilijk hebben, Harky's inzichten, praktisch toepasbare technieken, unieke foto's en documenten, is het een toegankelijk en openhartig boek geworden.

'*Het leven van vredesapostel Harcourt Klinefelter*' (194 pag. / E 19,50) is te bestellen via een boekhandel of de webwinkel van Uitgeverij Narratio: www.narratio.nl .

[* De SCLC was de *Southern Christian Leadership Conference* die mede op initiatief van King begin 1957 in Atlanta (deelstaat Georgia) werd opgericht om leiding te geven aan vreedzame acties voor burgerrechten in de VS. Inmiddels is het tot een internationale organisatie uitgegroeid.]

Gene Sharp (21 jan.1928 – 28 jan.2018)
"Geweldloze Kracht: een Wereld te Winnen"

Op 21 januari werd Gene Sharp, een van de vooraanstaande onderzoekers op het terrein van geweldloze actie, 90 jaar. Een week later overleed hij vredig in zijn woning in Boston (VS). Tussen 1975 en 1990 had ik regelmatig contact met hem, met name over zijn publicaties die we in brochure-vorm in het Nederlands uitgaven. Behalve ontmoetingen op conferenties verbleef ik in 1980 enkele dagen in zijn huis ('de sleutel ligt onder de vuilnisbak bij de achterdeur' had hij me geschreven), terwijl hij in zijn kleine houten vakantiehuisje op een toeristen-eilandje voor de kust van Boston aan het schrijven was, vergezeld door zijn twee honden. Hoe ik daar kon komen (ik zou er anderhalve dag naar toegaan) stond op een briefje dat op tafel lag. Het gaf ons de gelegenheid om onze gedachten uit te wisselen over allerlei vraagstukken rond geweldloze actie. Op termijn zal er ongetwijfeld een uitvoerige studie verschijnen over zijn onderzoek en publicaties. Zelf beperk ik me hier tot enkele opmerkingen over zijn inbreng en de pogingen om hem in diskrediet te brengen.

'Pragmatisch'

Sharp stelde zich ten doel "de bevordering van de studie en het gebruik van strategische geweldloze actie als een pragmatisch alternatief voor ernstige conflicten," schreef Jamila Raqib (die sinds 2002 zijn belangrijkste medewerkster was) in haar persbericht twee dagen na zijn dood. Het begrip 'pragmatisch', hier correct gebruikt, levert nogal eens misverstanden op. In het kader van een geweldloze strategie heeft 'pragmatisch' *een andere betekenis* dan binnen een geweldsstrategie, zoals vele andere verschillen (waaronder het vaak uitgesproken bezwaar dat een geweldloze aanpak soms lijden met zich meebrengt, terwijl een aanpak via geweld altijd veel lijden veroorzaakt).

De principiële keuze van M.L.King om zich op 4 april 1967 uit te spreken tegen de oorlog in Vietnam, terwijl velen vonden dat het verstandiger was om zich tot de rassenongelijkheid te beperken, is misschien

Stichting voor Actieve Geweldloosheid

Postbus 288
5280 AG Boxtel
Bankrekening:
NL93 INGB 0000 2665 51
Telefoon: 0411-672783
E-mail:
info@geweldloosactief.nl
Website:
www.geweldlozekracht.nl

DOELSTELLING

De Stichting voor Actieve Geweldloosheid stelt zich ten doel: het gewelddoos bevorderen van een rechtvaardige samenleving waarin mensen op een geweldloze wijze met elkaar en met het milieu omgaan.

BESTUUR / MEDEWERKERS

Hans Feddema, Benno Houweling,
Nina Koevoets, Irene Peters,
Wim Robben, Henk bij de Weg.

BLADEN

"Geweldloze Kracht", gratis voor- en najaarsbulletin. (*) "Samen voor Vrede", gratis webblad:
www.samenvoorvrede.nl
Zie ook: www.aktieagenda.nl

Fiscaal nr.:
RSIN
004627386